

Datum
2014-01-15

Diarienummer
2013-146

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
Att: Mattias Larsson
103 33 Stockholm

Vad bör straffas (SOU 2013:38)

(Ju2013/4451/L5)

Sammanfattning

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) delar utredningens bedömning att socialförsäkringsområdet bör bli föremål för fortsatta överväganden om sanktionsväxling från straff till avgift (avsnitt 9.3.5).

I övrigt har ISF inte några synpunkter på förslagen.

9.3.5 Socialförsäkringsområdet

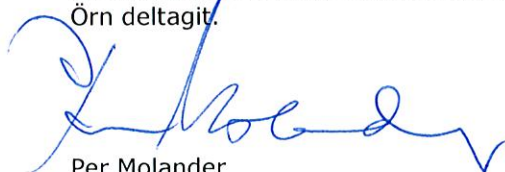
ISF är i grunden positiv till att införa sanktionsavgifter på socialförsäkringsområdet. Under förutsättning att beteenden som i dag omfattas av bestämmelserna om vårdslöst bidragsbrott och ringa bidragsbrott enligt bidragsbrottslagen kommer att omfattas av ett sanktionsavgiftssystem är det också rimligt att dessa beteenden som huvudregel avkriminaliseras. I betänkandet *Sanktionsavgifter på trygghetsområdet* (SOU 2011:3) konstaterades att bidragsbrottslagen i praktiken fått ett begränsat genomslag och att antalet polisanmälningar var mycket litet. ISF har gjort liknande iakttagelser, bland annat när det gäller tillfällig föräldrapenning. Av den nyligen publicerade rapporten *Slopat frånvarointyg - Kontroll och uttag av tillfällig föräldrapenning* (ISF Rapport 2013:19) framgår att andelen fall som lett till polisanmälan av samtliga fall där Försäkringskassan har anledning att misstänka att en förälder medvetet har uppgett felaktiga uppgifter, har varierat mellan 8 och 14 procent under perioden andra halvåret 2009–första halvåret 2013. Det är inte tillfredsställande att en stor andel av de personer som medvetet lämnar felaktiga uppgifter eller underlåter att fullgöra en upplysningsskyldighet i dag inte drabbas av någon annan sanktion än en eventuell återbetalningsskyldighet. Det är därför angeläget att en översyn av utformingen av sanktioner vid överträdelser mot reglerna på socialförsäkringsområdet kommer till stånd. ISF delar utredningens bedömning att ett sanktionsavgiftssystem kommer att leda till att fler överträdelser beivras.

Samtidigt är det viktigt att särskilt klandervärda beteenden är kriminaliserade även framöver. I vissa fall kan det handla om att de belopp som betalas ut felaktigt är stora. Också ett medvetet och systematiskt lämnande av felaktiga uppgifter bör vara kriminaliserat, även om varje felutbetalning avser ett lågt belopp. Ett sådant beteende kan leda till betydande felutbetalningar sett över en längre period, och bör kunna beivras med en straffrättslig påföljd. Vidare innefattar bidragsbrottslagen en kriminalisering av underlåtenhet att upplysa om ändrade förhållanden. En medveten underlåtenhet att fullgöra en sådan upplysningsskyldighet är i många fall minst lika klandervärd som att lämna felaktiga uppgifter. Det är viktigt att en sådan underlåtenhet kommer att vara straffbar även framöver. Det gäller särskilt mot bakgrund av att man inom vissa förmåner, till exempel sjukersättning, bostadstillägg och arbetsskadelivränta, i stor utsträckning har övergått från tidsbegränsade beslut till beslut som gäller tills vidare. En underlåtenhet att lämna uppgifter om ändrade förhållanden kan därmed leda till att ersättning betalas ut med felaktigt belopp under mycket lång tid.

I ISF:s remissvar på betänkandet *Sanktionsavgifter på trygghetsområdet* (SOU 2011:3) framhöll ISF att ett sanktionssystem bör utformas så att det omfattar även tandvårdsstödet. Även denna fråga bör behandlas inom ramen för fortsatta överväganden om sanktionsväxling inom socialförsäkringsområdet.

I remissvaret framhöll ISF vidare att det fanns ett antal oklarheter i de förslag som presenterades i betänkandet, vilka borde klaras ut innan ett system med sanktionsavgifter införs. Även dessa synpunkter bör beaktas i ett fortsatt arbete.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Per Molander. Chefsjuristen Catarina Eklundh Ahlgren har varit föredragande. I beredningen har också kompetensområdeschefen Maria Kain, enhetschefen Dan Ljungberg samt utredarna Elisabeth Frid, Kristian Persson Kern, Malin Olsson och Charlotta Örn deltagit.

Per Molander
Generaldirektör

Catarina Eklundh Ahlgren
Chefsjurist